

Välinehuoltoalan ja perustason ensihoidon kokeilujen loppuraportti

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN KOKEILUT 2014-2018

Laatijat: Anna Levy ja Marja Veikkola (Osekk)

Päiväys: 10.12.2018

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto.....	1
2 Sosiaali- ja terveysalan kokeilujen eteneminen	2
3 Välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilu	4
3.1 Kokeilun tausta	4
3.2 Kokeilun toteutus	5
3.3 Tulokset ja arviointi	8
4 Perustason ensihoidon kokeilu	9
4.1 Kokeilun tausta ja tavoitteet	9
4.2 Kokeilun toteutus	9
4.3 Tulokset ja arviointi	12
5 Yhteenveto kokeiluista.....	14

1 Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2013 välinehuoltoalan, perustason ensihoidon ja hyvinvointiteknologian kokeilut tavoitteenaan vastata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristöjen ja palvelurakenteen muutoksiin, työelämän uusiin tarpeisiin ja kelpoisuuksiin. Osaamistarpeiden muutoksista osa johtui kansallisista ja EU-standardien muutoksista. Samanaikaisesti teknologian ja tietotekniikan kehitys erityisesti hyvinvointisektorilla turvallisuuden ja kodinomaisen asumisen tueksi vaativat uutta osaamista. Toisaalta kokeilut nähtiin mahdollisuutena kehittää tutkintoja ja tutkintojärjestelmää.

Kokeilut toteutettiin seuraavissa ammatillisissa perustutkinnoissa ja niiden osaamisaloilla.

1. Välinehuoltoalan perustutkinto, tutkintonimike välinehuoltaja
2. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, perustason ensihoidon osaamisala
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kokeilussa tutkinnon peruste sisältää perustason ensihoidon osaamisalan, jonka tutkintonimike on perustason ensihoitaja.
3. Hyvinvointiteknologian kokeilut:
Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto, hyvinvointiteknologia-asentaja
Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto, turvalaiteasentaja
Kone- ja metallialan perustutkinto, valmistustekniikan osaamisala, hyvinvointilaitteasentaja

Opetushallitus asetti kaikille kokeilulle yhteiset tavoitteet. Kokeiluiden tavoitteena oli **vastata uusiin** tulevaisuuden **osaamistarpeisiin** ja teknologian kehittymisen ja digitalisoitumisen huomioon ottaen, **tiedon tuottaminen** ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän, **tutkintorakenteen ja tutkinnon perusteiden kehittämiseen sekä tutkinnon perusteiden ja koulutuksen kehittäminen**.

Ammatillisen koulutuksen reformi, ammatillisen koulutuksen uudistuva lainsäädäntö ja koko toisen asteen koulutukseen kohdistuva tutkinnon rakenneuudistus sekä niiden mukaiset toimenpiteet vaikuttivat **kokeilujen etenemiseen ja järjestämiseen**. Tutkinnon perustetyö aloitettiin reformin mukaisesti välinehuoltoalan perustutkinnossa ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa, perustason ensihoidon osaamisalassa vuonna 2016.

Uudistetut *välinehuoltoalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan perusteet* tulivat voimaan 1.8.2018 alkavissa koulutuksissa kokeilujen päättyessä 31.7.2018. Kokeiluja varten laadituilla tutkinnon perusteilla voi järjestää koulutusta 31.12.2019 saakka. Kaikkiaan välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilun aloittaneista opiskelijoista arvioidaan valmistuvan 291 välinehuoltajaa vuoden 2019 loppuun mennessä. Nykyiset välinehuoltajan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto poistuvat tutkintorakenteesta 31.12.2018. Välinehuoltajan erikoisammattitutkinnon osaamista tullaan liittämään erityisesti lähiesimiestyön ammattitutkintoon sekä uuteen johtamisen ja yritystoiminnan erikoisammattitutkintoon. Perustason ensihoidon kokeilun aloittaneista opiskelijoista arvioidaan valmistuvan 528 perustason ensihoitajaa vuoden 2019 loppuun mennessä. Koordinoinnan tiedossa ei ole kuinka moni ilmoitetuista opiskelijoista on siirretty syksyllä 2018 ammatillisen koulutuksen lainsäädännön siirtymäsäädösten mukaan uusiin 1.8.2018 voimaan tulleisiin tutkinnon perusteisiin.

Hyvinvointiteknologian kokeilut jatkuvat 31.7.2019 saakka tutkinnon perustetyön edetessä tekniikan alalla. Hyvinvointiteknologia osaamisalan kokeilut ovat painottuneet tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkintoon. Hyvinvointiteknologian tutkinnon osat tullaan esittämään hyväksyttäväksi Opetushallituksen johtokunnalle siten, että ne liitetään muutosmääräyksellä nykyiseen tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkintoon 1.8.2019. Uudistettu tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto tulee voimaan 1.8.2020 ja siihen tullaan liittämään osaaminen tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinnon hyvinvointiteknologian osaamisalasta. Hyvinvointiteknologian kokeilujen kokemusten mukaisesti sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkintoon (1.8.2018 alkaen sähkö- ja automaatioalan perustutkinto) ja kone- ja metallialan perustutkintoon (1.8.2018 alkaen kone- ja tuotantotekniikan perustutkinto) ei tulla sisällyttämään hyvinvointiteknologian osaamisalaa.

Molemmissa tutkinnoissa opiskelija voi tutkinnon valinnaisten tutkinnon osien kautta hankkia osaamista hyvinvointiteknologiaan.

Tämä loppuraportti on laadittu välinehuoltoalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan kokeiluista 1.1.2014 – 31.7.2018 välisenä aikana. Sisältö on laadittu kokeiluja varten laaditun kokeiluohjelman mukaisesti (Opetushallituksen päätös 80/422/2015), ja siinä huomioidaan kokeilukohtaiset taustat ja tavoitteet, toteutus sekä tulokset ja arviointi. Nämä molemmat sosiaali- ja terveysalan kokeilut päättyivät odotettua aiemmin kokeilujen vakinaistuessa osaksi ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta. Tässä loppuraportissa on huomioitu keskeiset tulokset väliraporteista (2014-2017) ja arviointiraportista (2016) sekä koordinoijan syyskuussa 2018 kokeiluun osallistuneilta koulutuksen järjestäjiltä kerätyt tiedot loppuraporttia varten.

Loppuraporttiin on sisällytetty kokeiluohjelman mukaiset määrälliset tiedot ja ohjausryhmän päätöksen mukaisesti valmistuneiden sosiografisia tietoja, kokeiluun osallistuneiden koulutuksen järjestäjien näkemykset keskeisistä tuloksista, työelämän saamasta kokeilun hyödyistä ja kokeilun vastaavuudesta työelämän tarpeisiin sekä organisaation saamasta hyödystä. Kokeilujen ohjausryhmän pyynnöstä kysyttiin kokeiluissa mukana olleiden opiskelijoiden sijoittumistietoja valmistumisen jälkeen (töissä, opiskelijana, työttömänä, muu tilanne). Koulutuksen järjestäjät eivät kuitenkaan olleet keränneet systemaattisesti tietoa valmistuneiden työllistymisestä. Kokeilujen perusteella ei täten voida arvioida luotettavasti kokeilujen työllistävää vaikutusta vaan tiedot perustuu koulutuksen järjestäjien kokemuksiin.

2 Sosiaali- ja terveysalan kokeilujen eteneminen

Opetushallitus toteutti välinehuoltoalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan sekä hyvinvointiteknologia kokeilut opetus- ja kulttuuriministeriön tekemien kokeiluja koskevien päätösten 4.10.2013 OKM/74/010/2011, OKM/36/0210/2012 ja OKM/29/531/2012 mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi välinehuoltoalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan kokeiluluvat seuraaville koulutuksen järjestäjille kevään 2014 aikana (koulutuksen järjestämisluvan muutos) (Taulukko 1.).

Taulukko 1. Välinehuoltoalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät.

Tutkinto	Koulutuksen järjestäjät
Välinehuoltoalan perustutkinto	<ol style="list-style-type: none">1. Amiedu2. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia3. Etelä-Savon koulutus Oy / Etelä-Savon ammattiopisto4. Helsingin kaupunki, opetusvirasto5. Oulun seudun koulutuskuntayhtymä OSEKK6. Savon koulutuskuntayhtymä7. Turun kaupunki / Turun ammatti-insituutti, Aikuiskoulutus
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, perustason ensihoidon osaamisala	<ol style="list-style-type: none">1. Oulun seudun koulutuskuntayhtymä2. Savon koulutuskuntayhtymä3. Helsingin kaupunki / Stadin ammattiopisto ja Stadin aikuisopisto4. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä / Gradia (Jämsän ammattiopisto)5. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedu

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä ilmoitti tammikuussa 2016, ettei järjestä välinehuoltoalan perustutkinnon kokeiluja. Perusteluna he ilmoittivat, että heidän suunnittelemansa oppisopimuskoulutus ei ollut vetovoimainen ja pääkaupunkiseudulla on kaksi muuta koulutuksen järjestäjää ko. kokeilussa. Muut koulutuksen järjestäjät toteuttivat kokeiluja vuoteen 2018 saakka. Kokeilujen koordinoijana toimi Oulun seudun koulutuskuntayhtymä (Osekk).

Opetushallitus hyväksyi 27.6.2014 kokeiluja ohjaavan kokeiluohjelman ja tarkisti sen 13.5.2015 (OPHn päätös 80/422/2015) vastaamaan vuonna 2015 tarkistettujen ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää koskevien säädösten mukaiseksi. Tarkistettu kokeiluohjelma tuli voimaan 1.8.2015 ja on ohjannut kokeilujen järjestämistä ja raportointia vuoteen 2018 saakka.

Kokeiluohjelmassa annettiin ohjeet välinehuoltoalan, perustason ensihoidon ja hyvinvointiteknologian kokeilujen raportoinnista (luku 13 ja 14). Kokeiluun osallistuneet koulutuksen järjestäjät antoivat vuosittain väliraportit (2014,2015,2016 ja 2017), jotka koordinoija kokosi yhdeksi raportiksi. Raportit on koottu kokeilujen verkkosivuille (ks. <http://sotekk.osekk.fi/ohjaus-ja-koordinointi/raportointi/>). Lisäksi vuoden 2016 aikana tehtiin kokeilujen vaikuttavuuden arviointi ja siitä julkaistiin raportti keväällä 2017 (ks. <http://sotekk.osekk.fi/wp-content/uploads/2015/10/Vaikuttavuuden-arviointi-2016-16.3.2017.pdf>)

Ammatillisen perustutkinnon perusteet välinehuoltoalan perustutkinnon kokeiluissa noudatettavaksi laadittiin 2014 (OPH määräys 27/011/2014) ja tarkistettiin 2015 (OPH määräys 21/011/2015) vastaamaan vuoden 2015 ammatillisen koulutuksen muuttuneita säädöksiä. Ammatillisen perustutkinnon perusteet sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan kokeiluissa noudatettavaksi laadittiin 2014 (Opetushallituksen määräys 26/011/2014) ja tarkistettiin 2015 (OPH määräys 22/011/2015). Välinehuoltoalan kokeiluissa tutkintonimike oli välinehuoltaja ja perustason ensihoidon kokeiluissa perustason ensihoitaja. Perustason ensihoitaja -tutkintonimikkeellä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneen henkilön nimekesuojaus ja rekisteröinti tapahtui kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvirassa lähihoitaja -tutkintonimikkeellä.

Edellä mainittuja tutkinnon perusteita ammatillisen perustutkinnon kokeiluja varten noudatettiin ennen vuotta 2018 alkavissa kokeiluissa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) ja asetuksen siirtymäsäännösten mukaan keväällä 2018 aloitetuissa kokeiluissa siirrytään 1.8.2018 alkaen noudatettaviin tutkinnon perusteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti kokeiluja ohjaamaan ohjausryhmän ja kokeilukohtaiset jaostot. Opetus- ja kulttuuriministeriön edustaja opetusneuvos Seija Rasku toimi ohjausryhmän puheenjohtajana. Ohjausryhmä kokoontui yhdeksän kertaa 12.6.2014 - 7.11.2018 välisenä aikana. Välinehuoltoalan jaoston puheenjohtajana toimi opetusneuvos Aira Rajamäki ja jaosto kokoontui kahdeksan kertaa 26.5.2014 - 6.9.2017 välisenä aikana. Perustason ensihoidon jaoston puheenjohtajana toimi opetusneuvos Aira Rajamäki ja jaosto kokoontui seitsemän kertaa 28.5.2014 - 25.4.2017 välisenä aikana.

Molemmissa vuoden 2014 ja 2015 kokeiluohjelmissa määriteltiin, että kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät saavat järjestää tutkintoja 31.12.2018 saakka. Kokeilujen ohjausryhmässä 2.11.2015 keskusteltiin mahdollisuudesta jatkaa kokeiluja vuodelle 2019, johon ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö (L630/1998 §23) lainsäädäntö antaa mahdollisuuden (enintään kuusi vuotta). Keväällä 2016 kokeiluun osallistuvien koulutuksen järjestäjien järjestämisluvut muutettiin siten, että kokeiluaikaa jatkettiin 31.12.2019 saakka. Kokeilun jatkamisen taustalla oli kokeilussa mukana olevien koulutuksen järjestäjien ja työnantajien toive siitä, että työelämän tarpeisiin vastaavaan kokeilukoulutukseen ei tulisi katkoksia ennen kokeilujen vakinaistamista osaksi ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää. Jotta ohjausryhmä ja sen jaostot voivat ohjata ja seurata koulutuskokeilujen toteutusta koko kokeiluajan ja tehdä tarvittavat kehittämisohdotukset, opetus- ja kulttuuriministeriö jatkoi myös ohjausryhmän ja kokeilukohtaisten jaostojen toimikautta 31.12.2019 saakka.

Välinehuoltoalan perustutkinnon ja perustason ensihoidon kokeilujen aikana on valmisteltu ja toimeenpantu myös ammatillisen koulutuksen reformi, johon liittyvä lainsäädännön uudistaminen on vaikuttanut tutkinnon perusteisiin, koulutuksen järjestämiseen sekä osaamisen arviointiin. Kokeilujen alkaessa 2014 muutoksista ei

ollut tietoa Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 astui voimaan 1.1.2018. Lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta yhdistettiin uudeksi laiksi. Lain valmistelun rinnalla käynnistyi myös laaja ammatillisen koulutusrakenteen tutkintorakenneuudistus, joka vaikutti myös sosiaali- ja terveysalan kokeilujen etenemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 15.4.2015 Työelämän ohjausryhmän ammatillisen tutkintorakenteen uudistamiseksi. Työryhmä julkaisi kaksi raporttia:

- Ehdotus uudeksi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeksi. Väliraportti työelämän ohjausryhmältä ammatillisen tutkintorakenteen uudistamiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:23 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75335/okm23.pdf>)
- Työelämän ohjausryhmän loppuraportti (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:28 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160977/okm28.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

Työelämän ohjausryhmän vuoden 2016 raportissa esitettiin välinehuoltoalan perustutkinnon sisällyttämistä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Opetushallitus käynnisti keväällä 2016 sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tutkinnon perustetyön, johon esitettiin kokeilun myönteisten tulosten perusteella myös perustason ensihoidon osaamisalaa. Samaan aikaan aloitettiin myös välinehuoltoalan perustutkinnon tutkinnon perustetyö Opetushallituksessa.

Opetushallituksen määräys tutkintokohtaista terveydentilavaatimuksista ammatillisessa koulutuksessa tarkistettiin myös keväällä 2018 ja tuli voimaan 1.6.2018. Määräyksessä tarkistettiin sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon terveydentilavaatimuksia sekä sisällytettiin kokeilun tuloksien mukaisesti välinehuoltoalan perustutkinnon terveydentilavaatimukset määräykseen (OPH määräys 9.5.2018, OPH-5-2018: tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa koulutuksessa, https://www.oph.fi/download/190862_Tutkintokohtaiset_terveydentilavaatimukset_ammattillisessa_koulutuksessa_OPH-.pdf)

Ammatillisen koulutuksen reformi, ammatillisen koulutuksen uudistuva lainsäädäntö ja koko toisen asteen koulutukseen kohdistuva tutkinnon rakenneuudistus sekä niiden mukaiset toimenpiteet vaikuttivat **kokeilujen etenemiseen ja järjestämiseen**.

3 Välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilu

Välinehuoltoalan perustutkinnon kokeiluja aloittivat vuonna 2014 Amiedu, Stadin aikuisopisto, Oulun seudun ammattiopisto, Savon ammattiopisto sekä Turun ammatti-instituutti. Vuonna 2015 välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilun järjestämisen aloittivat myös Etelä-Savon ammattiopisto ja Stadin ammattiopisto.

3.1 Kokeilun tausta

Opetushallitus määritteli kokeiluohjelmassa välinehuoltoalan perustutkinnon tarpeellisuuden työelämän näkökulmasta. Työelämässä välinehuolto nähtiin nopeasti kehittyvänä työelämän alana, joka suuntautuu aikaisempaa suurempiin, automatisoituneihin sekä teknologialtaan ja tietotekniikaltaan haasteellisiin ja erityisosaamista vaativiin toimintayksiköihin. Tulevaisuudessa myös kirurgisten erityisalojen keskittäminen alueellisiin osaamiskeskuksiin ja haastavien kirurgisten hoitomenetelmien (esim. robottikirurgian) lisääntyminen soteuudistuksen linjauksien, kasvavien asiakas- ja potilasturvallisuusvaatimuksien ja EU-standardien, vaatimusten ja suositusten myötä vaativat uudenlaista työelämäosaamista. Tulevaisuudessa myös moniammatillisen yhteistyön ja asiakaspalvelun katsottiin lisääntyvän. Osaamista katsottiin tarvittavan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi mm. lääketeollisuudessa ja lääkehuollossa, erilaisissa laboratorioissa, pieneläinklinikoilla, kemianteollisuudessa ja elintarviketeollisuudessa. Välinehuoltoalan koulustarpeiden katsottiin myös lisääntyvän alueellisesti. Työelämän näkökulmasta tutkinnon tarpeellisuutta perusteltiin myös välinehuollon henkilöstön voimakkaalla ikääntymisellä ja eläkkeelle jäämisellä.

3.2 Kokeilun toteutus

Välinehuoltoalan perustutkinton **kokeiluun osallistui** kaikkiaan 398 opiskelijaa. Opiskelijoista 165 valmistui 31.7.2018 mennessä. Kaikkiaan välinehuoltoalan kokeilusta aloittaneista opiskelijoista arvioidaan valmistuvan 291 välinehuoltajaa. Kokeiluun osallistuneista naisia oli 83 % (n = 330) ja miehiä 17 % (n = 68). Kokeilun opiskelijoista seitsemällä (7) oli erityisopiskelijan status (HOJKS tai erityisen tuen päätös, 2018) (Taulukko 2.) Opiskelijoista noin 85% opiskeli tutkintoa näyttötutkintona (Oulun seudun ammattiopisto, Stadin aikuisopisto, Savon ammattiopisto, Turun ammatti-insituutti ja Amiedu) ja noin 15% ammatillisena peruskoulutuksena Oulun seudun ammattiopisto, Stadin ammattiopisto ja Etelä-Savon ammattiopisto) vuosina 2014 - 2017. Erityisopiskelijoiden statuksen määrittäminen ei aikaisemmillä aikuiskoulutuksen/näyttötutkintojen järjestäjillä ole ollut niin tyypillistä kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa, sen arvioidaan olevan keskeinen syy erityisopiskelijoiden suhteellisen pieneen määrään.

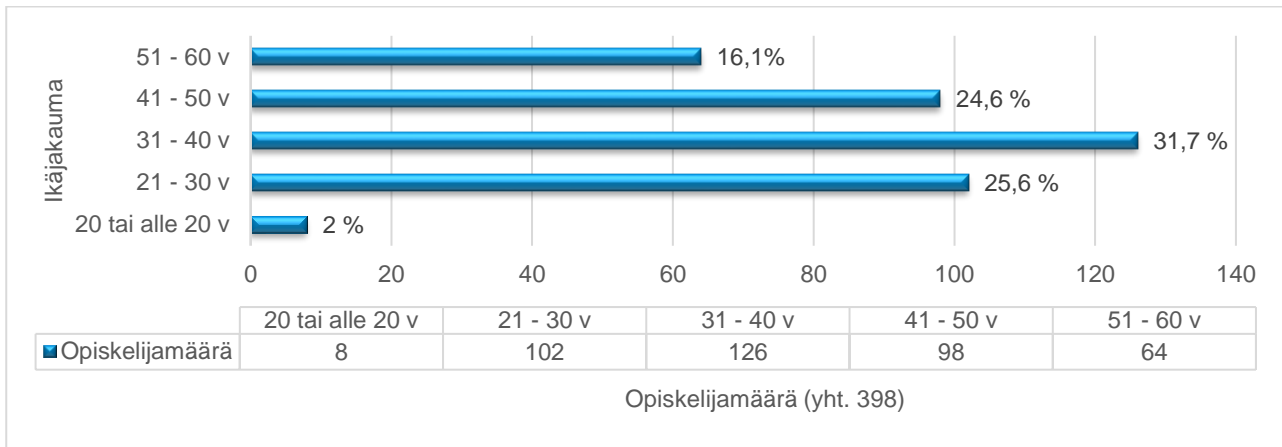
Taulukko 2. Välinehuoltoalan perustutkinnossa opiskelleiden määrät, sukupuolijakauma ja erityisopiskelijoiden määrät.

Koulutuksen järjestäjä	Kokeiluun osallistuneiden määrä				Sukupuolijakauma ¹		Erityisopiskelijan status
	Valmistuneet	Eronneet	Kokeiluissa olevien määrä 31.7.2018	Arvio kokeiluista valmistuvien opiskelijoiden määrästä	Naisia	Miehiä	
Amiedu	25	-23	36	61	64	20	0
Etelä-Savon koulutus Oy, Etelä-Savon ammattiopisto	3	-7	0	3	9	1	0
Helsingin kaupunki, Stadin aikuisopisto	40	-19	31	71	79	11	4
Helsingin kaupunki, Stadin ammattiopisto	19	-10	3	22	28	4	1
Oulun seudun koulutuskuntayhtymä, Oulun seudun ammattiopisto, OSAO	18	-14	25	43	44	13	2
Savon koulutuskuntayhtymä, Savon ammattiopisto, Sakky	19	-14	13	32	38	8	0
Turun kaupunki, Turun ammatti-instituutti, Aikuiskoulutus	41	-20	18	59	68	11	0
Yhteensä	165	-107	126	291	330	68	7

Kaikista kokeiluun osallistuneista opiskelijoista oli eronnut 107 (26,8%) 31.7.2018 mennessä. Vuoden 2017 väliraportissa koulutuksen järjestäjät ilmoittivat vuosien 2014 - 2017 pääasiallisina eroamisen syinä ns. muut syyt. Muina syinä mainittiin (mikäli tarkempi syy oli tiedossa) opiskelijan henkilökohtainen elämäntilanne, siirtyminen työelämään, toiseen tutkintoon, yksikköön tai oppisopimuskoulutukseen. Välinehuoltoalan kokeiluista eroamisen yleisimpinä syinä käytetyn luokituksen mukaan ilmoitettiin myös terveydelliset syyt, opintoalan väärä valinta ja taloudelliset syyt. Muina eroamisen syinä tuodaan esille myös opiskeluhaluttomuus, perhesyy ja muutto paikkakunnalta. Koulutuksen järjestäjillä oli käytössä erilaisia luokituksia eroamisen syistä ja he tulkitsivat koordinoijan määrittämää eroamisen syiden luokitusta eri tavoin. Koulutuksen järjestäjien ilmoittamat eroamisen syyt ovat näin ollen suuntaa antavia.

Eronneiden määrä on kuitenkin keskimääräistä suurempi kuin muissa ammatillisissa tutkinnoissa ja eroamisen ennaltaehkäisy erilaisilla toimenpiteillä on ollut haaste koulutuksen järjestäjille. Pääasiallisina toimenpiteinä koulutuksen järjestäjät ovat ilmoittaneet välinehuoltajan työn ja välinehuoltoalan perustutkinnon tunnettavuuden lisäämisen, opiskelijaksi ottamisen menetelmien ja henkilökohtaistamisen ratkaisujen kehittämisen sekä opiskelijan tuen ja ohjauksen tehostamisen opintojen aikana.

Välinehuoltoalan opiskelijoista noin kolmasosa (31,7 %) oli 31 - 40 vuotiaita. Opiskelijoista 25,6 % oli 21 - 30 vuotiaita ja 24,6 % 41 - 50 vuotiaita. Yli 50 vuotiaita opiskelijoita oli 16,1 %. Opiskelijoista vain 2 % oli 20 tai alle 20 vuotiaita. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Välinehuoltoalan perustutkinnossa opiskelleiden ikäjakauma.

Välinehuoltoalan kokeiluun osallistuneista opiskelijoista 78 % (n = 311) puhui äidinkielenään suomea. Kokeiluun osallistuneista opiskelijoista vain yksi (1) puhui äidinkielenään ruotsia ja yksi (1) englantia. Välinehuoltoalan kokeiluun osallistuneista opiskelijoista ns. muu äidinkieli oli kaikkiaan 85 opiskelijalla. Ilmoitettuina ns. muina kielinä mainitaan venäjä (34), viro (10), arabia (6), somali (4), uiguuri (3), romania (3), kurdi (2), espanja (2), ranska (2), tamili (2), turkki (2), tsetseeni (2), suahili (2), persia (2), albania (2), arabia (1), bengali (1), bosnia (1), komi (1), tsetseeni (1) sloveeni (1) ja ukraina (1). Välinehuoltoalan opiskelijoista muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvia oli eniten Stadin aikuisopistossa (32 opiskelijaa) ja Amiedussa (35 opiskelijaa).

Välinehuoltoalan perustutkinnon **opiskelu- ja opetusmenetelmistä** korostuivat erilaiset harjoitukset, kuten instrumenttikorien kokoaminen ja simulaatioharjoitukset. Oppimisen tukena hyödynnettiin jokseenkin lisääntyvästi digiopetusta. Lähiopetuksessa hyödynnettiin pääosin ongelmalähtöisiä menetelmiä sekä vaihtelevasti ilmiöpohjaista- ja mallioppimista (esim. korien kokoamista ja videoista oppimista). Oppimisen järjestäminen työpaikoilla lisääntyi kokeilun edetessä ja oppilaitosympäristöjä kehitettiin huomioimalla muuttuvat työelämätarpeet, mm. päivittämällä Gemini-toiminnanohjausjärjestelmää sekä uusimalla opetusvälineistöä.

Käynnistyessään kokeilut edellyttivät opettajilta suunnittelua. Opettajille järjestettiin **lisä- ja täydennyskoulutusta** sekä heistä osa osallistui **työelämäjaksoille**. Kokeilun edetessä ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrän lisääntyminen edellytti erityistuen järjestämistä koulutuksen erityisesti Etelä-Suomen alueella. Maahanmuuttajien kasvava määrä koulutuksissa vaati myös lisäyksiä opettajaresursseihin ja heidän perehdyttämiseen. Samalla yhteisopettajuus, esim. S2-opettajien opetus ja mukana olo mm. ammatillisessa opetuksessa lisääntyi. Työelämässä koulutuksen järjestäjien mukaan riittävä suomen kielen taito on välttämätön.

“Maahanmuuttajamäärän kasvu on lisännyt opetuksellisen erityistuen, kielenopetuksen ja muiden tukimuotojen tarpeen lisäyksen henkilöstöresursseissa. Koulutuksen toteutuksissa on mukana ammattiopettajien lisäksi kielen opettaja, ohjaava opettaja ja tietotekninen opettaja.”

Kokeiluista tiedottamisessa hyödynnettiin koulutuksen järjestäjien www-sivuja ja muuta sosiaalista mediaa sekä lehtimainontaa. Osa oppilaitoksista järjesti tiedotustilaisuuksia työvoimaviranomaisille, aikuiskoulutuksen infotilaisuuksia ja avoimien ovien päiviä. Kokeilun edetessä tiedotuksessa painotettiin kokeilututkinnon tunnettavuutta mm. tiedottamalla alalle hakeutuvia välinehuoltajan työstä ja sen vaatimuksista (fyysinen kuormittavuus, vuorotyö ym.). Välinehuoltoalan perustutkinnosta tiedottamista lisättiin kokeilun edetessä myös maahanmuuttajaopiskelijoita rekrytoimissa.

“Hakeutujille lähetettiin tiedote valintakokeisiin kutsun yhteydessä, jossa tarkennettiin välinehuoltoalla toimivien työnkuvaa (työn fyysinen vaativuus, iltapainotteisuus työvuoroissa ym.). Työkuvan erityispiirteet tuotiin myös esille valintakokeissa. Menettelyllä pyrittiin ehkäisemään opiskelijoiden eroamisia esim. sen vuoksi ettei lapsen hoitojärjestelyt ole mahdollisia työssäoppimisen aikana.”

Opiskelijaksi ottaminen (opiskelijavalinta) järjestettiin tavanomaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutuville yhteishaun ja näyttötutkintoon hakeutuville erillishaun kautta. Valintakokeissa hyödynnettiin vaihtelevasti mm. soveltuvuuskokeita, haastatteluja, kirjallisia tehtäviä ja kädentaitotestejä. Vieraskieliset hakijat ohjattiin kielikokeeseen. Erillishaussa koulutuksen järjestäjät sovelsivat myös useita eri tapoja.

Välinehuoltoalan perustutkintoon liittyvinä **terveydentilan ja toimintakyvyn esteinä** nähtiin opiskelijan toimintakykyyn ja terveydentilaan liittyviä fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia. Erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairaudet, ihoallergiat (mm. kemikaalit ja suojakäsineet) sekä päihde- ja mielenterveysongelmat estivät/hankaloittivat tutkinnon suorittamista. Erilaisten elämänhallinnan haasteiden katsottiin vaikuttavan opintojen etenemiseen.

Välinehuoltoalan perustutkinnon koulutuksen järjestäjät toimivat aktiivisesti yhteistyöverkostossa, Yhteistyö tiivistyi erityisesti 1.8.2018 voimaan tulleiden tutkinnon perusteiden laadintatyössä Amiedun koordinoimana. Koulutuksen järjestäjien kesken syntyi myös pienempiä yhteistyöverkostoja (esim. Stadin ammattiopisto ja Stadin aikuisopisto, Amiedu ja Turun ammatti-instituutti), jossa koulutuksen järjestämisen toteutusta tarkennettiin ja linjattiin yhdessä (esim. työssäoppimisen ajanjaksot). Yhteistyö *ammattikorkeakoulujen* kanssa oli vähäistä koko kokeilun ajan, vaikkakin sitä yritettiin kehittää. Sen sijaan kokeilun suunnittelussa ja toteutuksessa tehtiin yhteistyötä mm. hoitologistikko-, lääkealan- ja suun terveydenhuollon koulutuksien sekä enenevässä määrin välinehuollon toimittajien (laite- ja materiaalivalmistajien) kanssa. Ammattiliittojen kanssa tehtävä yhteistyö oli kokeilujen ajan tiivistä, mm. JHL:n ja Superin kanssa. Työllistymistä ja alan tunnettavuutta edistettiin niin liittojen kuin suurimpien työnantajien toimesta.

Yhteistyö työelämän kanssa välinehuoltoalan perustutkinnossa oli tiivistä, säännöllistä ja aktiivista vuoropuhelua tutkinnon toteutuksesta. Työelämäyhteistyöhön sisältyi työssäoppimisten ja tutkintotilaisuuksien järjestämistä, toteutusta ja arviointia sekä säännöllisiä yhteistyökokouksia. Useampi koulutuksen järjestäjä kehitti koulutustaan aktiivisesti työelämältä saadun palautteen perusteella ja kokosi työelämä- ja ohjausryhmiä koulutuksen kehittämisen tueksi. Työelämäyhteistyötä edistettiin vuosittain yhä tavoitteellisemmin kehittäen perinteisten yhteistyötapojen rinnalle uusia yhteistyömenetelmiä (esim. opiskelijan työpaikkaohjaus ja erilaiset säännöllisesti kokoontuvat työelämäyhteistyöryhmät).

Työssäoppimisen toteutus ei poikennut kokeiluissa tavanomaisesta. Työssäoppimisessa ja näyttöjen järjestämisessä noudatettiin tutkinnon perusteita ja järjestämissuunnitelmia, ja ammattitaitovaatimusten mukaista osaamista hankittiin henkilökohtaistamissuunnitelman mukaisesti. Vaikeudet löytää ammattitaitovaatimuksien mukaisia työssäoppimispaikkoja vaikuttivat työssäoppimisten laajuuksiin. Haasteina koettiin tutkinnon osiin soveltuvien työssäoppimispaikkojen saaminen sekä Pohjois- että Etelä-Suomessa. Työssäoppimispaikkojen vähentymisen ja välinehuoltokeskuksien keskittämisen myötä työssäoppimispaikkoja etsittiin maantieteellisesti laajalta alueelta. Toisaalta yhteistyön joihinkin työssäoppimispaikkoihin koettiin syventyneen. Tutkinnon suorittamiseen liittyvän vaatimustason koettiin myös nousevan joillakin työssäoppimispaikoilla.

Opiskelijan **oppimista arvioitiin** eri oppimisympäristöissä, ja arviointiin osallistui opetushenkilöstöä ja työelämän edustajia. Oppimista arvioitaessa hyödynnettiin koulutuksen järjestäjästä riippuen mm. oppimistehtäviä, simulaatioharjoituksia, vertaisarviointia sekä ennen työssäoppimista järjestettäviä taitonäytteitä välinehuollon ympäristössä oppilaitoksessa. **Osaamisen arvioinnissa** koulutuksen järjestäjät olivat yhdistäneet eri tutkinnon osien työssäoppimisia ja näyttöjä. Koulutuksen järjestäjät laativat kokeilun aikana yhteistyössä arviointilomakkeet, joiden koettiin selkeyttäneen ja yhtenäistäneen näyttöjen arviointia. Kokeilujen edetessä työssäoppimista ja näyttöjä järjestettiin aktiivisemmin myös sairaalan välinehuoltokeskuksien ulkopuolelle; hammashoitoloissa, terveysasemilla ja leikkaus- ja teho-osastoilla.

3.3 Tulokset ja arviointi

Välinehuoltoalan perustutkinnon **kokeilun tuottaman osaamisen nähdään vastaavan nykyisiin ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin**. Tutkinto tuottaa laaja-alaista osaamista ja antaa valmiudet toimia alan työtehtävissä eri työympäristöissä, joissa tarvitaan infektioiden torjuntatyön osaamista. *Digitaalisuuden ja teknologian* uskotaan korostuvan tulevaisuudessa ja muuttavan työtehtävien toimintamalleja. Samalla, kun välinehuolto itsessään teknistyy ja automatisoituu, asettaa kehittyvä lääketieteen teknologia välinehuollolle uusia haasteita. Välinehuoltoalan perustutkinnon laaja-alaisuuden nähdään mahdollistavan alan kehittämisen. Lääketieteen teknologian kehittyessä välinehuoltoalalla on mahdollisuudet vastata muuttuviin työelämän tarpeisiin mm. kehittämällä valinnaisia tutkinnon osia. Valinnaiset tutkinnon osat nähdään keskeisinä myös sote-uudistuksen sekä työllistymisen näkökulmasta. Tutkinnon katsotaan myös vastaavan ns. erityisosaamisen vaatimukseen teknistyvässä ja digitalisoituvassa työympäristössä, kun osaamista voidaan tukea jo koulutuksen aikana.

Koulutuksen järjestäjien mukaan välinehuoltoalan perustutkinnosta valmistuneet ovat työllistyneet hyvin koulutuksen järjestäjän toiminta-alueen työpaikoille. Välinehuoltoalan toimintaympäristöissä on korostunut ja korostuu myös tulevaisuudessa välinehuollon keskittäminen ja palvelurakenteiden muutokset, joita kokeilujen alkaessa ei osattu riittävästi ennakoita. Välinehuoltoalan perustutkinnon nähtiin avaavan uusia työllistymismahdollisuuksia välinehuoltokeskuksien rinnalle myös muille alan työpaikoille erityisesti infektioiden torjuntatyön osaamisen ansiosta (lääketeollisuus ja lääkehuolto, erilaiset laboratoriot, pieneläinklinikat, kemianteollisuus ja elintarviketeollisuus). Kokeilun tulosten mukaan opiskelijat ovat kuitenkin työllistyneet pääosin välinehuoltokeskuksiin sosiaali- ja terveysalan julkiselle sekä yksityiselle sektorille. Muille alan työpaikoille työllistyminen on ollut vähäisempää eikä sitä voida luotettavasti arvioida. Välinehuolto on alana suhteellisen pieni, joten tutkintoon johtavien aloituspaikkojen suuntaamisessa tulisi ottaa huomioon alueellinen työvoimatarve ja sen ennakointi. Koulutuksen järjestäjän toiminta-alueella tulee olla myös riittävästi välinehuoltoalan tuotanto- ja palvelutoimintaa, jotta koulutuksen järjestäminen, työssäoppimispaikkojen saatavuus sekä työllistyminen voidaan varmistaa.

Välinehuoltoalan perustutkinto tuotti kokeilun tavoitteiden mukaista tietoa ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmään, **tutkinnon perusteiden kehittämiseen sekä tutkinnon perusteiden ja koulutuksen kehittäminen**. **Tutkinnon perustetyössä** vuonna 2016 - 2017 huomioon otettiin kokeiluiden väliraportissa (2016) esitetyt toimenpide-ehdotukset liittyen tutkinnon muodostumiseen, tutkinnon osiin, ammattitaitovaatimukseen ja arviointikriteereihin. *Välinehuoltoalan kokeilun keskeisimpänä tuloksena koulutuksen järjestäjät tuovat esille ammatillisen perustutkinnon ja sen tuoman jatko-opintokelpoisuuden*. Välinehuoltoalan perustutkinnon uskotaan lisäävän nuorien hakeutumista alalle ja tuovan joustavuutta tutkinnon järjestämiseen. Tutkinnon perusteiden uskotaan selkeyttävän myös osaamisen arviointia. Työpaikalla tapahtuvan koulutuksen määrän koetaan vaikuttavan opiskelijoiden työllistymiseen erityisesti opintojen loppuvaiheessa.

4 Perustason ensihoidon kokeilu

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan kokeilun aloittivat vuonna 2014 Stadin aikuisopisto, Oulun seudun ammattiopisto ja Savon ammattiopisto. Vuonna 2015 kokeilun aloittivat Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia, Stadin ammattiopisto sekä koulutuskeskus Sedu.

4.1 Kokeilun tausta ja tavoitteet

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, perustason ensihoidon osaamisala tutkintokokeilun tarpeellisuutta perusteltiin ensihoitopalvelujen organisointiin ja henkilöstön kelpoisuuteen liittyvien säädösten ja työelämän muutoksien ja ensihoito-osaamisen vaativuuden näkökulmasta. Kokeilussa terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, akuuttihoito ja ensihoitopalveluissa toimiminen sekä uudet valinnaiset tutkinnon osat edellyttivät uutta osaamista eri hallinnon alojen viranomaisyhteistyön korostuessa.

4.2 Kokeilun toteutus

Perustason ensihoidon osaamisalan **kokeiluun osallistui** kaikkiaan 630 opiskelijaa. Opiskelijoista 307 valmistui 31.7.2018 mennessä. Kaikkiaan perustason ensihoidon kokeilujen aloittaneista opiskelijoista arvioidaan valmistuvan 528 perustason ensihoitajaa. Kokeiluun osallistuneista naisia oli 47,1 % (n = 297) ja miehiä 52,9 % (n = 333). Kokeilun opiskelijoista 15 oli erityisopiskelijan status (HOJKS tai erityistuen päätös). Kokeilussa opiskeli oppisopimuksella opiskelijoita Stadin Aikuisopistossa ja Gradiassa. (Taulukko 3.). Noin 50% opiskeli tutkintoa näyttötutkintona (Stadin aikuisopisto ja Gradia) ja 50% ammatillisena peruskoulutuksena (Oulun seudun ammattiopisto, Savon ammattiopisto, Stadin ammattiopisto ja Koulutuskeskus Sedu) vuosina 2014 - 2017. Määrällisesti eniten valmistuneita on Stadin aikuisopistosta (39,5% arvioiduista).

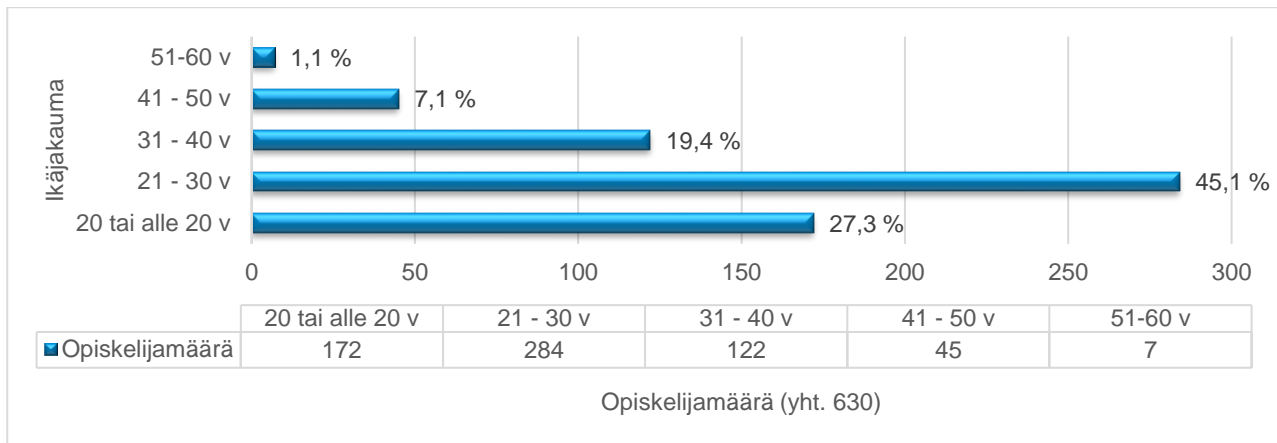
Taulukko 3. Perustason ensihoidon osaamisalan kokeilussa opiskelleiden määrä, sukupuolijakauma ja erityisopiskelijoiden määrä.

Koulutuksen järjestäjä	Kokeiluun osallistuneiden määrä				Sukupuolijakauma		Erityisopiskelijan status
	Valmistuneet	Eronneet	Kokeiluissa olevien määrä 31.7.2018	Arvio kokeiluista valmistuvien opiskelijoiden määrästä	Naisia	Miehiä	
Helsingin kaupunki, Stadin aikuisopisto	121	-50	88	209	103	156	0
Helsingin kaupunki, Stadin ammattiopisto	39	-19	20	59	42	36	0
Jyväskylän koulutuskeskus, Gradia	40	-5	16	56	18	43	0
Oulun seudun koulutuskuntayhtymä, Oulun seudun ammattiopisto, OSAO	35	-13	46	81	67	27	1
Savon koulutuskuntayhtymä, Savon ammattiopisto, Sakky	32	-12	27	59	33	38	6
Seinäjoen koulutuskuntayhtymä, Koulutuskeskus Sedu	40	-3	24	64	34	33	8
Yhteensä	307	-102	221	528	297	333	15

Perustason ensihoidon kokeiluun osallistuneista oli eronnut 31.7.2018 mennessä 102 opiskelijaa (16,1 %). Vuoden 2017 väliraportissa koulutuksen järjestäjät ilmoittivat eroamisen syiksi pääasiallisesti ns. muut syyt. Muina syinä mainittiin (mikäli tarkempi syy on tiedossa) opiskelemaan siirtyminen Valmaan (valmentavaan koulutukseen), siirtyminen toiseen oppilaitokseen, ammattikorkeakouluun (sairaanhoitaja tai ensihoitaja) tai työelämään. Perustason ensihoidon kokeiluista eroamisen yleisimpinä syinä mainitaan myös käytetyn luokituksen mukaan opintoalan väärä valinta (esim. ilmoitettu toiselle sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osaamisalalle siirtyminen) ja opiskeluhaluttomuus. Muina eroamisen syinä mainitaan myös muutto paikkakunnalta

sekä terveydelliset ja taloudelliset syyt. Koulutuksen järjestäjillä oli käytössä erilaisia luokituksia eroamisen syistä ja he tulkitivat koordinoijan määrittämää eroamisen syyt -luokitusta eri tavoin. Koulutuksen järjestäjien ilmoittamat keskeyttämisen syyt ovat näin ollen suuntaa antavia. Osa eroamista on ns. positiivisia eroamisia.

Perustason opiskelijoista vajaa puolet (45,1 %) osa oli 21 - 30 vuotiaita. Opiskelijoista noin kolmasosa (27,3 %) oli 20 tai alle 20 vuotiaita. Viidesosa (19,4 %) opiskelijoista 31 - 40 vuotiaita. Opiskelijoista 7,1 % oli 41 - 50 vuotiaita sekä 1,1 % yli 50 vuotiaita opiskelijoita. (Kuvio 2.).

Kuvio 2. Perustason ensihoidon osaamisalan kokeilussa opiskelien ikäjakauma.

Perustason ensihoidon kokeiluun osallistuneista opiskelijoista 95,5 % (n = 602) puhui äidinkielenään suomea. Kokeiluun osallistuneista äidinkielenään ruotsia puhui yhdeksän (n = 9) opiskelijaa ja englantia puhui yksi (n = 1) opiskelija. Perustason ensihoidon kokeiluun osallistuneista opiskelijoista ns. muita kieliä puhui kaikkiaan 18 opiskelijaa. Muina kielinä koulutuksen järjestäjät ilmoittavat venäjä (5), viro (4), somali (2), arabia (1), kurdi (1), lingala (1), persia (1), thai (1), turkki (1) ja turkeemi (1), ym. Perustason ensihoidon opiskelijoista muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvia oli eniten Stadin aikuisopistossa (yht. 15 opiskelijaa).

Perustason ensihoidon **opiskelu- ja opetusmenetelmien** pääpaino oli potilassimulaatioissa ja erilaisissa harjoituksissa. Opetuksessa hyödynnettiin lisäksi opintokäyntejä alan työpaikkoihin ja perustason ensihoidon työelämän asiantuntijoita. Opiskelija- ja työelämäpalautteiden perusteella vahvistettiin, mm. ambulanssin ajokoulutusta ja immobilisaatio-opetusta. Osana kokeilua hyödynnettiin myös Love-lääkehoidon verkkokoulutuslisenssiä. Oppimisympäristöjen, pedagogisten ratkaisujen ja opetusmenetelmien kehittämisessä korostettiin yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa, joista hyvänä esimerkkinä on työelämän kanssa yhteistyössä toteutetut suuronnettomuusharjoitukset. Opetuksen tueksi kokeilujen aikana on mm. hankittu koulutusambulansseja, potilassimulaattoreita, kamerajärjestelmiä, seurantamonitoreja, defibrilaattoreita, ensihoitajien vaatteita ja oppikirjoja.

Opettajien lisä- ja täydennyskoulutus painottui simulaatio- ja digitaalimenetelmien osaamisen vahvistamiseen. Opettajien työelämään tutustumista hyödynnettiin ajantasaisen osaamisen takaamiseksi työssäoppimisen ohjauksessa ja opetuksessa.

Pääosin opintojen etenemiseen vaikutettiin henkilökohtaistamisella ja pedagogisilla ratkaisuilla. Perustason ensihoidon kokeiluissa käytettiin vaihtelevasti **opiskelijahuollon ja opinto-ohjauksen** resursseja. Asiakasturvallisuuden varmistaminen ohjasi koulutuksen järjestäjien toimintaa ja linjasi tutkinnon suorittamiseen liittyviä esteitä.

"Tukea on annettu opettajan, terveydenhoitajan, kuraattorin, koululääkärin ja erityisopettajan toimesta. Olemme osallistuneet erilaisiin palavereihin (OHR, erikoislääkäri), joissa on selvitelty ongelmia.

Yhteistyötä vanhempien kanssa. Ohjausta on annettu erilaisista muistamisen tekniikoista, tehtävien osittamista, tehtäväkäskyn osittamista selkokielisesti sekä on annettu yksilötehtäviä ryhmitöiden sijasta.

Osaamisalan edetessä oppimisen tukemista jatketaan, mutta erityistä huomiota kiinnitetään ammattitaitovaatimusten toteutumisen varmistamiseksi ja potilasturvallisuuden takaamiseksi. Mikäli ammattitaitovaatimuksiin ei yllätä yksittäisen opiskelijan osalta, niin tällöin käynnistetään prosessi toiseen osaamisalaan siirtymiseksi.”

“Työssäoppimisen jaksoja ei aloitettu, mikäli oppilaitoksessa on arvioitu, että terveydentilan ja toimintakyvyn esteet voisivat vaikuttaa asiakas- ja potilasturvallisuuteen. Myös työssäoppimisen jaksoja on keskeytetty. Opiskelijoiden tukea on tiivistetty, samoin yhteistyötä opiskelijahuollon eri toimijoiden kanssa.”

Kokeiluista tiedotettiin yhteishaun yhteydessä ja Opintopolku.fi -palvelulla oli keskeinen asema. Tiedottamisessa hyödynnettiin joukkotiedotusvälineitä (internet; oppilaitoksien www-sivuja ja lehtiä) sekä sosiaalista mediaa (Snapchat, Facebook, Twitter, Youtube, Instagram ja blogit). Tiedottamista suunnattiin mm. yläkouluihin ja lukioihin, työpaikkoihin ja erilaisiin alan tapahtumiin.

Perustason ensihoidon osaamisalan kokeiluun **opiskelijavalinnat järjestettiin** pääsääntöisesti yhteishaun kautta, jonka perusteella opiskelijat valittiin soveltuvuuskokeeseen. Soveltuvuuskokeeseen sisältyi mm. psykologisia testejä, haastatteluja ja fyysisen kunnon testauksia. Soveltuvuuskokeissa painotettiin opiskeluvalmiuksia, akuutti- ja ensihoidossa tarvittavia taitoja (esim. stressin- ja paineensietokykyä). Vieraskielisille hakijoille järjestettiin tarvittaessa erillinen kielikoe. Vuoden 2016 arviointiraportin mukaan työelämän edustajat toivat esille sen, että ensihoito on alana suosittu ja alalle hakeudutaan median antaman mielikuvan perusteella. Työelämän edustajien mukaan opiskelijaksi ottamisessa tulisi painottaa myös henkilökohtaista motiivia ja aikaisempaa työelämäkokemusta, jolla katsottiin olevan yhteys työhön ja työelämän pelisääntöihin sitoutumiseen sekä työaikojen noudattamiseen. Opiskelijaksi ottamisessa tulisi huomioida heidän sekä myös koulutuksen järjestäjien mielestä opiskelijan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky. Opiskelijalla tulisi olla myös hyvä stressinsietokyky, hänen tulisi ymmärtää ammatilliset rajansa sekä hänellä tulisi olla hyvät vuorovaikutustaidot. Opiskelijan tulisi kyetä toimimaan työelämässä johtajana, hänellä tulisi olla alaistaidot ja itsensä johtamisen taidot ja hänen tulisi ymmärtää oman toiminnan vaikutus tiimin toimintaan. Opiskelijalla tulisi olla valmius ottaa vastuuta ja sekä kyetä antamaan että ottamaan vastaan palautetta. Opiskelijavalinta edellyttää näiden ominaisuuksien arviointia hakeutujilta.

Tutkinnon suorittamiseen liittyviin esteisiin pyrittiin vaikuttamaan opiskelijaksi ottamisen lisäksi henkilökohtaistamisella ja opiskelijahuollon menetelmin, ohjauksella sekä pedagogisilla ratkaisuilla. Näillä menetelmillä pyrittiin myös ennaltaehkäisemään eroamia. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla päädyttiin vaihtamaan osaamisalaa, jos heidän psyykkiset tai fyysiset ominaisuudet eivät tukeneet perustason ensihoidon opiskelua ja myös työllistymistä koulutuksen jälkeen.

Yhteistyö kokeiluun osallistuneiden koulutuksen järjestäjien kanssa oli kokeilussa saumatonta ja sujuvaa. Sidosryhmäyhteistyötä lisättiin jonkin verran ammattikorkeakoulujen kanssa löytäen uusia yhteistyömuotoja esim. simulaatioiden käytössä. Yhteistyö lisääntyi alan rajapinnoilla toimivien kouluttajien, kuten logistiikan ja turvallisuusalan koulutuksien, teologia- ja sosionomiopiskelijoiden sekä pelastuskoulun kanssa. Kauneudenhoitoalan opiskelijoita hyödynnettiin maskeerauksien tekemisessä ja ICT –asentajia simulaatioiden ja laitteiden asennuksessa. Muussa sidosryhmäyhteistyössä keskeisin voimavara olivat alan ammattiliitot (Ensihoitoalan liitto, Super ja Tehy), alueelliset kehittäjätiimit sekä simulaatioverkosto.

Työelämä ja sidosryhmä yhteistyötä toteutettiin järjestämällä yhteisharjoituksia ja koulutuksia pelastuslaitoksien, vapaapalokunnan (VPK), sairaanhoitopiirien ja muiden viranomaistahojen (poliisin, pelastuslaitoksen, järvipelastajien, hätäkeskuksen ja sosiaalitoimen) kanssa. Sidosryhmäyhteistyössä tärkeitä kumppaneita olivat myös kouluverkostot, kokemuskouluttajat sekä ns. kolmannan sektorin toimijat (esim. monikkoperheet, omaishoitajat, SPR, VPK ym.). Hankeyhteistyö lisääntyi kokeilujen loppuajankana.

Sidosryhmäyhteistyötä tehtiin alueellisesti aiempaa enemmän mm. sairaanhoitopiirien ja ammattikorkeakoulun kanssa, jossa myös hankkeilla oli keskeinen asema.

Kokeilun aikana ammattitaitovaatimusten mukaisten **työssäoppimispaikkojen** löytyminen tai järjestäminen tietyissä tutkinnon osissa osoittautui haasteelliseksi. Kokeilun edetessä ja perustason ensihoitajan työnkuvan täsmentyessä löydettiin työpaikat, jossa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten mukaista osaamista voitiin hankkia (esim. kotihoito).

Oppimista arvioitiin eri oppimisympäristöissä, ja arviointiin osallistui tilanteesta riippuen opetushenkilöstöä, työelämän edustajia, toisia opiskelijoita (vertaisarviointi) sekä arvioitava opiskelija (itsearviointi). Oppimisen arvioinnissa hyödynnettiin käytännön (simulaatio) harjoituksia, defusing-keskusteluja, testejä ja tenttejä. Oppimisen arviointia tehtiin kokeilun edetessä yhä enemmän yhteistyössä työelämän kanssa käytännön työtehtävissä.

Perustason ensihoidon **osaamista arvioitiin** aidoissa työelämän ympäristöissä. Simulaatio- ja muita osaamisen osoittamistapoja osana arviointia hyödynnettiin lähinnä niiltä osin, kun lainsäädäntö esti opiskelijaa (esim. alaikäistä opiskelijaa) osoittamaan osaamisensa aidossa työelämäympäristössä.

Kokeilujen aikana korostui työelämän arviointiosaamisen kehittäminen sekä kokeilun edetessä arvioinnin kehittäminen valtakunnallisella tasolla. Kokeilujen aikana havaittiin tarve kehittää arviointia - selvittämällä toteutuuko arviointi yhdenmukaisesti ja tasalaatuisesti; onko arvioinnissa alueellisia ja toimialakohtaisia yhtäläisyyksiä ja eroja. Arvioinnin tueksi ehdotettiin käyttöön otettavaksi perustason ensihoidon testiä, joka tulisi kehittää yhteistyössä ensihoidon koulutusta antavien ammattikorkeakoulujen kanssa.

“Tulisi olla valtakunnallinen perustason ensihoidon testi, joka suoritettaisiin opintojen loputtua (STM:n asetus asiasta).”

“Kehittämistä tulisi tehdä yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa, joissa toteutetaan ensihoitaja AMK -opintoja. Perustason ensihoidon opintosisältöjen ja arvioinnin samankaltaisuus ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa mahdollistaisi jatko-opinnoissa osaamisen tunnustamisen (AHOT) helpommin. Laajamittainen ja systemaattinen osaamisen tunnustaminen johtaisi nopeampaan valmistumiseen sekä tuottaisi säästöä yhteiskunnalle.”

4.3 Tulokset ja arviointi

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan tuottaman osaamisen nähtiin kokeilun alusta asti **vastaavan nykyisiin ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin**. Perustason ensihoidon koulutus tuotti laaja-alaisempaa ja syvällisempää osaamista verrattuna aikaisempaan osaamisalan mukaiseen koulutukseen, antoi opiskelijoille valmiuden kohdata eri asiakasryhmiä, työskennellä hoitotason työparina sekä verkosto- ja moniammatillisessa työympäristössä. Perustason ensihoidon koulutus antoi opiskelijoille valmiuden työskennellä akuuttihoitotyössä esim. leikkaussaliympäristössä ja erilaisilla poliklinikoilla, mm. immobilisaatiohoitotyössä sekä kyvyn toimia viranomaisyhteistyössä esim. suuronnettomuustilanteissa ja reagoida toimintaympäristön muutoksiin. Kokeilun tuottama osaaminen vastasi myös teknologian kehittymisen ja digitalisaation osaamistarpeisiin, mikä näkyy myös opiskelijoiden valmiuksissa hyödyntää teknologiaa.

Koulutuksen järjestämisessä erityistä huomioita kokeilujen perusteella tulisi kiinnittää opiskelijavalintaan. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason *ensihoidon osaamisala* on vetovoimainen ja sinne hakeudutaan erityisesti yhteishaun kautta median antaman mielikuvan perusteella. Opiskelijavalinta edellyttää hakeutujan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyvyn monipuolista arviointia. Vuonna 2018 (19.2.2018) voimaan tullut opetus- ja kulttuuriministerön asetus (141/2018) antaa koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden opiskelijaksi ottamiseen koulutuksen järjestäjän omien pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella.

Koulutuksen järjestäjien näkemysten mukaan perustason ensihoitajat olivat työllistyneet kokeilun mukaisiin työympäristöihin. Akuuttihoitotyössä toimimisen tutkinnon osan nähtiin tuottavan sellaista osaamista, josta erikoissairaanhoidossa oli vajetta. Perustason ensihoidon kokeiluista valmistuneiden työllistyminen akuuttihoitotyöhön nähtiin todennäköisempänä kuin työllistyminen ensihoidollisiin työtehtäviin. Ammattikorkeakouluista valmistuneiden hoitotason ensihoitajien ylitarjonta, erityisesti Pohjois-Suomessa, oli johtanut siihen, etteivät ensihoitajat sijoittuneet hoitotason työtehtäviin. Tämä oli synnyttänyt kilpailutilanteen perus- ja hoitotason hoitajien välille työnantajan rekrytoidessa henkilökuntaa työpaikoille. Koulutusasteiden tulisikin tehdä alueellista ennakkoimistystä yhdessä, jotta koulutustarjonta ja valmistuneiden työllistyminen ei vääristyisi suhteessa työelämän tarpeisiin.

Kokeilujen aikana tuotiin esille huoli siitä, että jäävätkö valmistuneet opiskelijat koulutustaan vastaaviin perustason ensihoidon tehtäviin. Kokeilujen vaikuttavuuden arviointiraportin (2016) mukaan noin puolet perustason ensihoidon opiskelijoista suunnittelivat jatko-opiskelua ammattikorkeakoulussa (sairaanhoitaja tai ensihoitaja), ja osalla opiskelijoista oli jo valmistuessaan tiedossa opiskelupaikka ammattikorkeakoulusta. Kokeilujen aikana työllistymiseen liittyvänä huolenaiheena nähtiin myös toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden perustason ensihoitajien ja ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ensihoitajien kilpailuasetelma perustason ensihoidon työpaikoista. Kokeiluissa mukana olleet koulutuksen järjestäjät olivat kokeneet, että ammattikorkeakoulusta valmistuneet ensihoitajat työllistyvän paremmin perustason ensihoidon työtehtäviin kuin toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta valmistuneet perustason ensihoitajat.

Perustason ensihoidon kokeilu **tuotti kokeilun tavoitteiden mukaista tietoa** ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmään, **tutkinnon perusteiden kehittämiseen sekä tutkinnon perusteiden ja koulutuksen kehittämiseen**. Tutkinnon perustetyössä huomioitiin perustason ensihoidon kokeilun tuloksia tutkinnon muodostumisessa, ammattitaitovaatimuksissa ja kriteereissä. Uuden sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan, tutkinnon perusteiden uskotaan mahdollistavan aiempaa joustavamman ja tasapuolisemman arvioinnin.

Pedagogisen oppimisprosessin, jota tuetaan työelämälähtöisillä opetusmenetelmillä, uskotaan tuottavan aiempaa laaja-alaisempaa osaamista ja vaikuttavan alalle työllistymiseen. Perustason ensihoidon kokeilun *keskeisimpinä tuloksina nähdään tutkinnon osien* kytkeytyminen/vaikutus oppimisprosessiin, joka tuo samalla uuden toimintamallin työelämään.

Korkeatasoisen koulutuksen järjestämiseksi ja takaamiseksi perustason ensihoidon koulutuksen järjestäjien määrä tulee harkita tarkoin, jotta koulutuksen taso ja laatu pysyisivät korkealla. SOTE –uudistuksen myötä nähtäväksi jää, miten asiakaslähtöisesti *perustason ensihoidon osaamista hyödynnetään perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisessä*.

5 Yhteenveto kokeiluista

Tässä luvussa tuodaan esille kokeiluun osallistuneiden koulutuksen järjestäjien näkemykset siitä, mikä hyöty kokeiluun osallistumisella on ollut heidän organisaatiolla ja työelämälle. Lisäksi tuodaan esille koulutuksen järjestäjien asettamat tavoitteet omalla toiminnallaan tutkintojen toimeenpanon edistämiseksi (esim. tutkinnon perusteiden kehittäminen tulevaisuudessa, yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien ja alan työelämän kanssa).

Välinehuoltoalan kokeilu

Välinehuoltoalan perustutkinnon kokeiluun osallistuneet järjestäjät ilmoittivat, että valmistuneet opiskelijat ovat työllistyneet hyvin tutkintoa vastaaviin työtehtäviin. Koulutuksen järjestäjät arvioivat **työelämän hyötyvän** aiempaa laaja-alaisemmasta infektioiden torjuntatyön osaamisesta. Koulutuksen järjestäjien mukaan työelämä hyötyi kokeiluista saamalla laaja-alaisia osaajia alan muuttuviin ja kehittyviin työympäristöihin. Työelämän katsottiin saaneen laajempaa osaamista perustutkinnon kautta infektioiden torjunnan välineiden huoltotyöstä ja prosessinohjauksesta, tuotantojärjestelmien hyödyntämisestä ja laatutyöstä välinehuoltotyön tutkinnon osista. Aiempaa laajempaa osaamista nähtiin myös valinnaisessa tutkinnon osassa välinehuolto suun terveydenhuollossa. Perustutkinnon työssäoppimisjaksojen pituuksien myötä työelämän uskottiin saavan välinehuoltoalan työtehtäviin paremmalla osaamisprofiililla työntekijöitä. Kokeiluista valmistuneilla välinehuoltajilla nähtiin olevan valmiudet kehittää työtään ja toimia itsenäisinä asiantuntijoina työelämässä.

Työelämän katsottiin hyötyneen koulutuksen järjestäjien tarjoamasta välinehuoltoalan perustutkintoon liittyvästä perehdyttämisestä koskien tutkinnon muodostumista ja arviointia. Työelämässä uskottiin olevan hyvät valmiudet ohjata ja arvioida opiskelijoita uusien tutkinnon perusteiden mukaisesti. Välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilun koulutuksen järjestäjät uskoivat työelämän hyötyneen kokeilun aikana nousseesta keskustelusta, joka edisti tunnettavuutta ja arvostusta ja toi esille palkkauksen epäkohdat. Kokeilun esitettiin vastaavan alueellisesti työllisyysvajeeseen (esim. eläköitymiseen) kokeiluista valmistuneiden välinehuoltajien siirtyessä työelämään.

Välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilun koulutuksen järjestäjät arvioivat tutkinnon järjestämisestä olevan **hyötyä organisaatiolle** syrjäytymisen ehkäisyssä ja myös alan työllisyyden edistämiseksi. Välinehuoltoalan perustutkinnon järjestäminen edellyttää kuitenkin sen, että koulutuksen järjestäjän toiminta-alueella on tarpeellinen määrä välinehuoltoalan tuotanto- ja palvelutoimintaa (esim. välinehuoltokeskuksia). Välinehuoltoalan perustutkinto nähtiin uutena kokeilussa yhdessä kehitettynä koulutustuotteena, joka on tuonut uusia työntekijöitä koulutusosalalle (oppilaitokseen) ja joka mahdollistaa tutkinnon osien tarjoamisen osaksi muita tutkintoja laajentamalla samalla oppilaitoksen palveluntarjontaa. Kokeilun myötä alan saamasta näkyvyydestä hyötyivät myös kokeiluissa mukana olleet koulutuksen järjestäjät.

Koulutuksen järjestäjät kokivat hyötynensä kokeilusta, koska sen aikana kehitettiin oppimisympäristöjä (opetusvälineitä ja opetustiloja) ja luotiin entistä tiiviimpää työelämäyhteistyötä, mikä mahdollisti välinehuoltoalan opetuksen myös autenttisessa ympäristössä. Työelämäyhteistyö oli mahdollistanut eräässä oppilaitoksessa koulutuksen toteutusmallin luomisen, jota oltiin kehitetty eteenpäin työelämän kanssa. Kokeilun tuomana hyötynä organisaatiot näkivät verkostoitumisen muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Kokeilun katsottiin helpottaneen koulutusreformin aiheuttamiin muutoksiin sopeutumisessa eri oppilaitoksissa.

Välinehuoltoalan **tutkinnon toimeenpanon edistämiseksi** ensiarvoisen tärkeänä nähtiin alan koulutuksen, ammattikunnan ja työn tunnettavuuden lisäämisen lisäksi työelämän ja uusien koulutuksen järjestäjien ja opiskelijoiden perehdyttäminen tutkinnon perusteisiin sekä uusista käytänteistä ja toimintamalleista sopiminen. Opetushallituksen ja kokeiluissa mukana olleiden koulutuksen järjestäjien roolia korostettiin tutkinnon perusteisiin perehdyttämisessä niin työelämän kuin uusien tutkinnon järjestäjien perehdyttäjänä, ohjaajana ja tukijana. Koulutuksen hakeutumsvaiheessa välinehuoltoalan työn tunnettavuuden lisääminen nähdään ensiarvoisen tärkeänä toimenpiteenä opiskelijoiden eroamisen ennaltaehkäisyssä. Perehdyttämisen tueksi

kaivattiin kuitenkin yhteistä perehdyttämismateriaalia ja työpaikoille perehdyttämisohjelmaa opiskelijan ohjaus- ja arviointiosaamisen vahvistamiseksi.

Eräs tutkinnon järjestäjä välinehuoltoalalla tiivistää tutkinnon toimeenpanemisen kolmeen kokonaisuuteen; **työelämäyhteistyön edelleen tiivistämiseen, verkostoitumiseen alan muiden kouluttajien kanssa sekä uudenlaisiin koulutustuotteisiin:**

Työelämäyhteistyön edelleen tiivistäminen:

- Työelämän arvioijaperehdytykset ja infot uusista tutkinnon perusteista jo aktiivisesti käytössä
- työpaikoille jalkautuminen ja arvioijien perehdyttäminen ja keskustelu (poisoppiminen ammattitutkinnosta)
- hammashuollon välinehuoltajien yhteinen perehdytystilaisuus
- muut pienemmät työpisteet ja yritykset: opettajat käyvät perehdyttämässä uusiin tutkinnon kriteereihin
- mahdollisesti opettajat työpaikoille toteuttamaan ohjausta ja tukemaan työpaikkaohjaajien toimintaa, työpaikkojen laitekantojen hyödyntäminen opetuksessa
- ohjausryhmän jatkaminen kokeilun päätyttyä

Verkostoituminen alan muiden kouluttajien kanssa:

- uusien kouluttajien tukeminen (osaamisen jakaminen)
- poisoppiminen ammattitutkinnosta
- osallistuminen kouluttajana alueellisiin koulutuspäiviin jatkossakin (opetusalan puheenvuoro)
- yhteinen kehittäminen ja vertaisoppiminen

Uudenlaisia koulutustuotteita:

- yhdistelmiä eri tutkinnon osista työelämän tarpeisiin
- opiskelijarekrytointi yhdessä työelämän kanssa
- eri opiskelumuotojen joustavat yhdistämiset, esim. tutkinnon osa oppisopimuksella

Perustason ensihoidon kokeilu

Perustason ensihoidon kokeiluun osallistuneet koulutuksen järjestäjät ilmoittivat, että valmistuneet opiskelijat ovat työllistyneet hyvin tutkintoa vastaaviin työtehtäviin. Perustason ensihoidon kokeilun koulutuksen järjestäjät uskovat **työelämän hyötyneen** aiempaa laaja-alaisemmasta toisen asteen ensihoidon osaamisesta erityisesti akuuttihoitotyössä. Akuuttihoitotyössä toimimisen tutkinnon osan nähtiin tuottavan työelämään sellaista osaamista, josta erikoissairaanhoidossa oli ollut vajetta, mm. päivystyspoliklinikoilla, leikkaussaleissa ja teho-osastoilla. Akuuttihoitotyön osaamista arvostettiin terveydenhuollon työyksiköissä, ja työllistymisen katsottiin alkavan lähinnä sijaisuuksien kautta.

Työelämän katsottiin hyötyneen myös perustason ensihoitajien aiempaa laajemmasta osaamisesta asiakkaan tilan ja tilanteen arvioinnissa, kun yhä useampi ikäänantunut ihminen asuu kotona pidempään. Perustason ensihoitajien kipsaamisosaaminen sekä siihen liittyvä täydennyskoulutusmahdollisuus nähtiin kokeilujen aikaansaamana hyötynä työelämälle.

Perustason ensihoidon kokeilun koulutuksen järjestäjät arvioivat tutkinnon järjestämisessä suurimman **hyödyn organisaatioille** olleen siinä, että ne olivat olleet mukana luomassa uutta tutkintoa ja tutkinnon perusteita.

”Suurin hyöty oli siinä, että olimme mukana luomassa uutta tutkintoa ja tutkinnon perusteita. Paikallisesti uusien tutkinnon perusteiden mukaista toteutus suunnitelmaa oli helppo lähteä työstämään, kun kokeilussa olimme jo päässeet samaa kokeilemaan eri tavoilla. Kokeilussa mukana oleminen lisäsi oppilaitoksen positiivista valtakunnallista näkyvyyttä perustason ensihoidon koulutuksen osalta. Kokeilun aikana oppilaitoksen sisällä terävöidyttiin suunnitelmallisessa kehittämisessä ja saavutettiin luottamuksellinen sekä perusteltu toimintatapa opintojen toteuttamiseen sekä ennen kaikkea

kehittämiseen. Teimme yhdessä rohkeita investointipäätöksiä tarkasti harkiten ja tämä työ kantoi hedelmää. Tätä ”luottamusarvoa” tulemme vaalimaan.”

Organisaatioiden katsottiin hyötyneen opettajien kokemuksen ja osaamisen (simulaatio, teknologiaosaaminen, verkosto-osaaminen sekä oma ammatillinen osaaminen) lisääntyessä perustason ensihoidon tutkintoa suunniteltaessa ja rakennettaessa. Organisaatioiden saamaksi hyödyksi nähtiin yhteistyö suurten organisaatioiden kanssa (sairaalan johto) kuin myös muiden koulutuksen järjestäjien sekä asiantuntijoiden kanssa. Samalla koulutuksen järjestäjiltä kokeiluluvan hakemisen yhteydessä edellytetty yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa oli vahvistunut mm. yhteisesti toteutettujen simulaatioiden, lääkärin luentojen ja yhteisien kouluttajien hyödyntämisen myötä. Tulevaisuudessa myös ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävän yhteistyön tulisi vahvistua alueen ensihoidon koulutustarpeiden ennakoinnissa ja aloituspaikkojen suuntaamisessa. Tämä edellyttää yhteistyötä työelämän kanssa.

Koulutuksen järjestäjät hyötyivät sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan näkyvyydestä mediassa (esim. Ylen uutiset, Systole) ja liittojen tiedotuksessa. Tutkinnon tullessa tunnetummaksi, alan vetovoimaisuus oli noussut hakijoiden/kyselijöiden määrän lisääntyessä. Tutkinnon vetovoimaisuuden lisääntyessä perustason ensihoidon osaamisalan koulutuksessa tulisi kehittää entisestään opiskelijaksi ottamisen ja opiskelijan soveltuvuuden arvioinnin menetelmiä sekä erilaisia henkilökohtaistamisen mahdollisuuksia opiskelijan oppimisen ohjauksessa.

Tutkinnon toimeenpanon edistämisessä ensiarvoisen tärkeänä nähtiin työelämän tiedottaminen ja uusien koulutuksen järjestäjien perehdyttäminen tutkinnon perusteisiin, minkä tueksi esitetään yhteistä mallitoteutus suunnitelmaa. Alueellisesti toteutetut perustason ensihoidon koulutuksen info-päivät uusille koulutuksen järjestäjille olisivat toivottuja tutkinnon toimeenpanon edistämisessä. Tutkinnon perusteisiin perehdyttämisessä korostetaan kokeiluverkoston, oppilaitoksien ja alueellisten verkostojen yhteistyötä.

Tutkinnon toimeenpanon edistämisessä keskeiseksi nähtiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen rooli sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, perustason ensihoidon osaamisalan työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukemisessa. Eräs koulutuksen järjestäjä toivoi laaja-alaisempaa ajattelua työpaikolla tapahtuvaan oppimiseen, sillä opiskelijat eivät opiskele ammattiin vain yhtä työyksikköä ajatellen.

”OKM/OPH toimijan tulisi tehdä kaikkensa ministeriötason vaikuttamisen kautta, että työpaikalla tapahtuvan oppimisen yksiköissä suhtauduttaisiin oppimista tukevalla tavalla opiskelupaikkojen tarjoamisessa. Nyt meidän alan suuri ongelma on paikkojen vähäisyys yleisellä tasolla (=työelämän muut paineet aiheuttavat väsymystä ja siksi opiskelijoiden määrää vähennetään) sekä työntekijäryhmien rakenteen muuttuminen sairaanhoitajapainotteisemmaksi (=lähihoitajatasoa ei oteta siksi, että ”meillä” ei ole heille työllistymismahdollisuutta). Työyksiköissä/-organisaatioissa ei osata nähdä laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. Opiskelijat eivät opiskele ammattiin vain yhtä työyksikköä ajatellen ja toisaalta jatko-opintojen kautta kyseinen lähihoitajatasoinen opiskelija voi tulla yksikköön työskentelemään sairaanhoitajana. Voisiko asia nousta julkisuuteen valtakunnallisena SOTE-alan työpaikalla tapahtuvan oppimisen ”Ajattele laajasti” –kampanjan avulla? Toinen huomion arvoinen asia on SOTE-uudistuksen kautta vaikuttaminen tilanteeseen. Laissa voisi olla velvoittava henki oppimisen tukemiseen.”

Lopuksi

Välinehuoltoalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perustason ensihoidon kokeilut etenivät rinnakkain. Kokeilujen opiskelijamäärät, ikäjakaumat ja arviot valmistuneiden määrästä olivat alan työvoimatarpeen ennakoinnista, alueellisista tekijöistä ja myös koulutuksen järjestäjistä johtuen erilaiset. Molempien alojen erityispiirteet ja myös yhteiset rajapinnat tulivat esille kokeilujen aikana. Kokeiluista eronneiden määrä oli erityisesti välinehuoltoalan perustutkinnossa suuri (26,8,% kaikista kokeilun aloittaneista) ja siihen vaikuttaminen on tärkeää myös tutkinnon vakinaistuesssa 1.8.2018 alkaen ja koulutuksen järjestäjien määrään lisääntyessä. Molemmissa kokeiluissa opiskelijavalinnan merkitys korostui mm. eroamisten ennaltaehkäisyissä. Perustason ensihoidossa soveltuvuuden arviointi nähtiin välttämättömänä opiskelijaksi ottamisen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjät tekivät kokeilujen aikana yhteistyötä pääosin yhteistyöpäivien

ja niiden välillä järjestettyjen verkkokokousten ja alueellisten tapaamisten aikana. Yhteistyö tiivistyi molemmissa kokeiluissa kokeilujen edetessä ja erityisesti tutkinnon perustetyön aikana vuosina 2016-2107. Molempiin kokeiluihin osallistuneet koulutuksen järjestäjät ovat tuoneet esille verkostoyhteistyön ja koordinoinnin tärkeyden kokeilujen toteutuksessa.

Kokeilut etenivät myös rinnakkain ammatillisen koulutuksen reformin ja tutkintorakennemuutoksen kanssa. Molemmat uudistukset vaikuttivat kokeilujen etenemiseen ja tuloksiin. Uudistuksien vaikutus kokeilujen toteutukseen ilmeni mm. entisestään vahvistuvana opiskelijan opintojen henkilökohtaistamisena, opiskelijaksi ottamisen menetelminä kehittämisessä ja koulutuksen järjestäjien valmistautumisena jatkuvaan hakeutumiseen. Kokeilun tulokset ovat rinnastettavissa reformin tavoitteisiin. Kokeiluissa korostuivat joustavien opintopolut, opettajien roolin muuttuminen ja entistä monipuolisemmat oppimisympäristöt.

Ammatillisen koulutuksen reformin vaikutus näyttäytyy positiivisena sekä välinehuoltoalan että perustason ensihoidon kokeiluissa. Erityisesti tutkinnon perustetyöhön osallistumisen katsotaan helpottaneen koulutuksen järjestäjien sopeutumista reformin tuomiin muutoksiin. Välinehuoltoalalla reformin vaikutuksista korostui tutkintorakenteessa lisääntyvä valinnaisuus ja paikallisesti järjestettävät tutkinnon osat, joiden nähtiin mahdollistavan alakohtaisen osaamisen hankkimisen perustutkinnossa ja täydennyskoulutuksessa. Välinehuoltoalan perustutkinnon tutkinnon osien tarjoaminen osaksi muita tutkintoja nähdään mahdollisuutena, joka laajentaa oppilaitosten palveluntarjontaa.

Reformin vaikutus kokeiluissa ilmeni myös elinikäiseen oppimiseen opintopolkujen mahdollistajana, erityisesti perustason ensihoidon osaamisalalla. Kokeilujen aikana ilmeni, että useampi perustason ensihoitaja suunnitteli hakeutuvansa tai oli hakeutunut ammattikorkeakouluun jatkamaan ensihoidon opintoja. *Ammattikorkeakoulu*yhteistyö ei kokeilujen aikana ole edennyt toivotulla tavalla. Vahvistunut yhteistyö toisen asteen ammatillisen koulutuksen (perustason ensihoidon) ja sairaanhoitopiirien kanssa, saattaisi olla tulevaisuudessa edellytys myös toisen asteen ja ammattikorkeakoulun yhteistyölle. Ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä tulisi kehittää myös mahdollistamalla luontevat siirtymät koulutusasteelta toiselle. Merkittävänä pidetään Metropolian ammattikorkeakoulun edelläkävijänä kehittämää monimuotolinjaa perustason ensihoidon koulutuksesta valmistuneille.